

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ПЕДАГОГИКА ЖӘНЕ БІЛІМ БЕРУ МЕНЕДЖМЕНТІ КАФЕДРАСЫ

Факультеттің Ғылыми кеңес мәжілісінде
БЕКІТІЛДІ
№ 1 хаттама «03» 09. 2022ж
Факультет деканы _____ Б.Б.Мейірбаев

**«ӘЛЕУМЕТТІК-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТТЕГІ
ҚАМҚОРЛЫҚ, ҚАРАУШЫЛЫҚ, ПАТРОНАТ» ПӘНІНЕН
ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ**

**ECTS - 5
КУРС -1**

Құрастырған: п.ғ.к., Нургалиева Д.А.

ӘЛЕУМЕТТІК-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТТЕГІ ҚАМҚОРЛЫҚ, ҚАРАУШЫЛЫҚ, ПАТРОНАТ” ПӘНІНЕН

«7М01802 – Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану» мамандығының
1 курс магистранттарына арналған 2022-2023 оқу жылының көктемгі семестріндегі

ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

Қорытынды емтихан жазбаша түрде жүргізіледі. Тақырыптардың мазмұны барлық оқылған дәрістер, семинар сабағы, магистранттардың өздік жұмыстары (МӨЖ) бойынша қамтылған.

Оқытудың нәтижесі: Әлеуметтік жетімдердің құрылымдық-функционалдық, интерпритивизм тәсілін, қазіргі таңдағы отбасылық құндылықтардың төмендеуін, балалар үйінің жағдайы, құрылымы мен динамикасын, әлеуметтік жетімдіктің саяси, экономикалық, әлеуметтік, психологиялық-педагогикалық аспектілерін, қамқорлықтың отбасылық формалары (қамқоршылық пен қорғаншылық, патронат, асырап алу) мен институционалдандырылған қорғаншылықтың мазмұны мен мәні талдау, жетім балаларға арналған мемлекеттік және мемлекеттік емес білім беру мекемелерінде балалардың әлеуметтік-психологиялық жағдайын, ана қамқорлығынан айырылған балалардың зияткерлік даму ерекшеліктерін зерттеу, балалар үйіндегі әлеуметтік жетімдердің типтерімен жұмыс жасауда, әлеуметтік жетім мен ата-анасының қамқорынсыз қалған балаларды қоғамдық орындарға орналастыру формаларын, жіктей алу, сипаттау, түсініктерін көрсете білу; кесте құру, сұлба сызу, шағын эссе жазуға; қазіргі кезеңдегі балаларды орналастырудың әдістері мен құралдарымен жұмыс істеуге, шешуге, қолдануға қабілетті болады.

ЕМТИХАНДА БЕРІЛЕТІН СҰРАҚТАР ТІЗІМІ:

1. Құрылымдық-функционалдық тәсіл контекстіндегі әлеуметтік жетім мәселелері
2. Қазақ қауымындағы жетім балаларға арналған мемлекеттік қайырымдылық жүйесінің қалыптасуы мен дамуы
3. Қазақстанда балалар үйлерінің пайда болу тарихы.
4. Қазақ ССР-дегі қамқоршы және асырап алушы отбасы институты
5. Әлеуметтік жетімдікті талдаудағы интерпритивизм тәсілі
6. Қазіргі Қазақстандағы балалар үйінің жағдайы, құрылымы мен динамикасы
7. Қазіргі Қазақстандағы әлеуметтік жетімдік пен панасыздықтың себептері мен факторлары. Қоғамның дағдарысы мен отбасылық мәселелер.
8. Неке мен отбасылық қатынастарды бұзатын факторлар. Қазіргі отбасының ерекшеліктері (түрлі әлеуметтік жағдайындағы отбасылар)
9. Әлеуметтік жетімдіктің саяси, экономикалық, әлеуметтік, психологиялық-педагогикалық аспектілері.
10. Әлеуметтік жетімдіктің әлеуметтік-демографиялық портреті. Қоғамның ата-ана қамқорлығынан айырылған балаларға деген көзқарасы: қоғамдық сананың модельдері.
11. Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды әлеуметтік қорғаудың нормативтік-құқықтық негіздері
12. Мемлекеттің көмегіне мұқтаж балалардың негізгі топтары және оларды орналастыру нысандары. Ата-аналарының қамқорлығынсыз қалған балалар мен жетім балаларды орналастырудың заңнамалық негізі
13. Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған білім беру мекемесінің әлеуметтік педагог қызметінің мазмұны және функционалдық міндеттері.
14. Балаларды мемлекеттік білім беру мекемесіне, асырап алушылардың, қамқоршылардың, алмастыратын отбасылардың тәрбиесіне беру тәртібі.
15. Балалар үйі және мектеп-интернатта орналастыру жолдары, ерекшеліктері

16. Ата-аналарының қамқорлығынсыз қалған балалар мен жетім балаларды орналастырудың заңнамалық негізі
17. Қамқорлықтың отбасылық формалары (қамқоршылық пен қорғаншылық, патронат, асырап алу)
18. Институционалдандырылған қорғаншылықтың мазмұны мен мәні
19. Балалар үйіндегі әлеуметтік жетімдердің типтері
20. Әлеуметтік жетім мен ата-анасының қамқорынсыз қалған балаларды қоғамдық орындарға орналастыру жолдары
21. Жетім балаларға арналған мемлекеттік және мемлекеттік емес білім беру мекемелері (Амина апай балалар үйі және т.б.) Қазақстан Республикасындағы жетімдік динамикасын себеп-салдарлық талдау және болжау
22. Жаңа Қазақстан қоғамындағы қайталанған (вторичного) екінші реттік жетімдіктің жалпы сипаттамасы
23. Балаларды орналастырудың отбасылық формаларын дамыту тұжырымдамасы
24. Қазақстан Республикасының аймақтарында отбасын қолдау орталықтарын енгізу бойынша құқықтық механизмді құру
25. Шет елдергі жетімдерді орналастыру формаларын талдау (Ұлыбритания, АҚШ және Канада, Үндістан, Ресей. салыстырмалы талдау)
26. Депривация, биологиялық және психикалық депривация ұғымы. Ана қамқорлығынан айырылған балалардың зияткерлік даму ерекшеліктері
27. Жетім балалар және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың психологиялық мәселелері
28. Қазіргі жағдайда жетім балалар қамқорлығының баламалы нысандары
29. ҚР асырап алушы отбасы институты. Асырап алушы отбасылардың типологиясы: асырап алушылардың, қорғаншылардың және қамқоршылардың отбасылары, патронаттық, қонақ отбасы.
30. Ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға мемлекеттік қамқорлық жүйесі: балаларды қабылдау, балалар үйі, мектеп-интернат (приют, домребенка, детский дом)
31. Кәсіби (қабылдау және патронаттық), отбасылық балалар үйі, SOS балалар ауылдары, мешіт және шіркеу жанындағы балалар үйлері, оларды құрудың нормативтік-құқықтық негізі.
32. Баланы алмастыратын отбасында тәрбиелеу мәселелері. Отбасының бейімделуінің әртүрлі деңгейлеріне көмектесу. Алмастырушы отбасының қалыптасу кезеңдері
33. Жетім балаларды орналастырудың халықаралық тәжірибесі. Киндердорф-ауылының Ж. Гмайера, фостерлі отбасы.
34. Балалар үйіндегі өмір сүру және тәрбие жағдайларын отбасылық үйге жақындату формалары: отбасы үлгісіндегі балалар үйі, шағын жинақталған балалар үйі, балалар үйіндегі отбасылық-туыстық топ.
35. Асырап алушы ата-аналардың құқықтары мен міндеттері. Баланы алмастыратын отбасында дамытудың оңтайлы шарттары. Асырап алушы ата-аналарды іздеу және іріктеу әдістемесі
36. Балалар үйі тәрбиеленушілерінің мінез-құлқының типтік мәселелері
37. Жетім балалардың мектепке бейімделуінің алғышарттары, факторлары, көрсеткіштері
38. Жетім балалардың әлеуметтену үдерісіндегі қиындық мәселелері
39. Балалар үйі тәрбиеленушілерінің мектептегі бейімсіздігінің алғышарттары, факторлары, көрсеткіштері. Жетім баланың психофизиологиялық мүмкіндіктерінің мектеп ортасының талаптарына сәйкес келмеуі нәтижесінде мектептегі дезадаптация.
40. Жетім балалардың даму тенденциялары мен динамикасын қалыптастырудағы, олардың адамгершілік, психикалық және физикалық дамуындағы шекаралық бұзушылықтардың алдын-алу және түзетудегі, мектептегі бұзылулардың алдын-алудағы өмір сүру мен тәрбие жағдайларының шешуші рөлі, педагогикалық әсердің сипаты.

41. Мектепке бейімделу бұзылыстарының педагогикалық және психологиялық диагностикасы
42. Балалар үйінің тұтас педагогикалық үдерісіндегі мониторинг нәтижелерін талдау.
43. Жетім балалар мен жасөспірімдердің мінез-құлық ерекшеліктерінің көріністерін бақылау.
44. Жетім балалардың мінез-құлқын тәрбиелеу процесі мен нәтижесінің критерийлері мен көрсеткіштері.
45. Мониторинг және ғылыми зерттеу. Эмпирикалық зерттеу әдістері: Педагогикалық бақылау; сауалнама әдістері: әңгіме, сауалнама, сұхбат; психодиагностикалық әдістер; Құжаттаманы талдау; педагогикалық тәжірибені жалпылау; педагогикалық консилиум. Салыстыру және бағалау үшін негіздер. Мониторинг нәтижелерін талдау. Физикалық, психикалық және әлеуметтік даму мониторингін жүргізу технологиясы. Білім беру мекемесі деңгейіндегі мониторинг жүйелері.
46. Балалар үйіндегі жетім балалардың мінез-құлық тәрбиесінің тұжырымдамалық ережелері
47. Мінезді зерттеудің педагогикалық, психодиагностикалық, проективті әдістері мен интроспекция әдістері. Жетім баланың қалыптасатын сипатын зерттеу әдістемесі.
48. Мектеп-интернат ұйымдардағы тәрбие бағыттары
49. Балалар үйінің тәрбиеленушілерін тәрбиелеу мен дамытуды психологиялық-медициналық-педагогикалық сүйемелдеу.
50. Балалар үйінің тәрбиеленушілерінің адамгершілік-еріктік мінез-құлқын тәрбиелеу және өзін-өзі тәрбиелеу технологиясы.
51. ҚР патронаттық отбасы институты. Асырап алушы отбасылардың типологиясы: асырап алушылардың, қорғаншылардың және қамқоршылардың отбасылары, патронаттық, қонақ отбасы.
52. Асырап алушы отбасы институтының нормативтік-құқықтық негіздері. Асырап алушы ата-аналарды іздеу және іріктеу әдістемесі.
53. Асырап алушы ата-аналардың отбасына берілген тәрбиеленушілерді психологиялық-педагогикалық даярлау
54. Оқушыларды патронаттық отбасына орналастыруға дайындау бағдарламасы.
55. Тәрбиеленушілерді асырап алушы отбасында әлеуметтік және психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу
56. Патронаттық отбасындағы тәрбиеленушілерді әлеуметтік және психологиялық-педагогикалық қолдау модельдері. Сүйемелдеу компоненттері: сараптамалық-болжамдық, диагностикалық, мазмұндық-технологиялық, ұйымдастырушылық-басқарушылық.
57. Балалардың агрессивті мінез-құлқына психологиялық-педагогикалық көмек
58. Өмірлік қиын жағдайларға тап болған отбасыларына қаржылық қолдау
59. Асырап алу және отбасын алмастырушы отбасындағы жетім балаларды тәрбиелеу процесі мен нәтижесін бақылау: Ата - ана мен бала қатынастарының ерекшеліктерін зерттеу, психофизикалық баланың даму динамикасын талдау, баланың әлеуметтік бейімделуі және т. б. патронаттық ата-аналарға кеңес беру
60. ЕББҚ ететін жетім және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалармен әлеуметтік-педагогикалық жұмыс
61. Балалар үйінде және мектеп-интернаттың оқу-тәрбие үрдісінде Ерекше қажеттіліктері бар балаларды әлеуметтендіру
62. Жеке тұлғаға бағытталған түзету-дамыту бағдарламаларын әзірлеу бойынша әдістемелік ұсынымдар: бастауыш сынып оқушыларында мектепке қажетті функцияларды дамыту және түзету: ерікті назар, фонематикалық есту, кеңістіктік қабылдау, талдау, синтез; сөйлеудің "көз-қол" жүйесінде үйлестіру және т. б.; - кіші мектеп оқушыларының мінез-құлқын түзету; бастауыш сынып оқушыларының мектеп және әлеуметтік бейімсіздігінің алдын алу және жеңу; жасөспірімдердің адамгершілік белсенді-еріктік қасиеттерін тәрбиелеу және өзін-өзі тәрбиелеу; тәрбиеленушілерді

- тәуелсіз өмірге дайындау; жасөспірімдердің девиантты және деликвентті мінез - құлқының алдын алу және т.б.
63. Әлеуметтік жетімдіктің алдын алуға және балаларды орналастырудың отбасылық формаларын дамытуда Интернет желісімен жұмыс. Интернеттің мүмкіндіктері және оның аудиториясы
 64. Ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы Мемлекеттік Деректер банкі туралы заңнамамен жұмыс
 65. Жетім және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы республикалық банк деректемесімен жұмыс. Балалар туралы ақпарат топтамалары
 66. Әлеуметтік жетімдікті алдын алу мен отбасыларын нығайту барысындағы Ұлттық бағдарлама, (SOS Балалар ауылдары) жобаларды іске асыру жолдары
 67. Балалар үйінің тәрбиеленушілерін әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау
 68. Альтернативті тәрбиелеу формалары және балаларды асырап алушы отбасыларына жайғастыру тәртібі
 69. Отбасын қолдау мен нығайту бағдарламасы, балалардан бас тартуды алдын алу әлеуметтік-педагогикалық технологиялардың түрлері

Баға қою критерийлері:

Балл	Жауап мазмұны
90-100 балл (Өте жақсы)	1. Презентациялық жұмыс талаптарға сай әзірленген. 2. Мазмұны әдістер туралы толық мәлімет береді, практикалық ерекшеліктері сипатталған және толық шешілген. 3. 1-2 блок жауаптары теориялық материалдарды жақсы игергендігін білдіреді. 4. Шығармашылық жұмыста қабілеттілігі көрінеді.
75-89 (Жақсы)	1. Презентациялық жұмыс талаптарға сай әзірленген. 2. Мазмұнында ашылмай қалған аспектілер бар. 3. Практикалық ерекшеліктері толық сипатталмаған. 4. 1-2 блок жауаптары теориялық материалды 75% игергендігін білдіреді.
50-74 (Қанағаттанарлық)	1. Жұмыс орындалған, бірақ мазмұны толық ашылмаған. 2. Практикалық ерекшеліктері сипатталмаған. 3. Ауызша жауаптары қысқа және қосымша жүйелілікті талап етеді.
0-49 (Қанағаттанарлықсыз)	1. Жұмыс мүлде орындалмаған немесе 50% орындалған, теориялық материалдарда қате кездеседі. 2. Практикалық жауап мүлде жоқ. 3. Жауапта грамматикалық, терминологиялық қателер бар, логикалық жүйелілік бұзылған.

Ұсынылатын әдебиеттер:

Әдебиеттер мен ресурстар

1. Садвакасова З.М. В помощь педагогу-психологу в работе с детьми детского дома. – Учебно-методическое пособие. - Алматы, 2011. – 270 с.
2. Садвакасова З.М. В помощь социальному педагогу, или как работать с трудными детьми: учебно-методическое пособие – Алматы: 2008. – 192 с.
3. Прихожан А.М., Толстых Н.Н. Психология сиротства. – СПб.: Питер, 2007. – 416 с.
4. Основы психологии семьи и семейного консультирования: О 75 Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под общ. ред. Н.Н. Посысоева. — М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. — 328 с
5. Технологии социальной работы с семьей и детьми: учебное пособие / А.С. Дудкин. - Пенза: ПГПУ им. В.Г.Белинского, 2011. - 40 с.

6. Шипицына Л.М. Психология детей-сирот: учебное пособие / Л.М. Шипицына. - Санкт-Петербург: Издательство СПбУ, 2005. - 628 с.
7. Аттестация педагогических и руководящих работников образовательных учреждений для детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей: методические рекомендации / автор-сост. Л.К. Сидорова. – М.: Айрис-пресс, 2004.
8. Водопьянова Н. Старченкова Е. Синдром выгорания: диагностика и профилактика. – СПб.: Питер, 2008..
9. Информационное сопровождение семейных форм устройства детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей. – М.: ООО «Издательство «Перспектива», 2010. – 192 с.
10. Рожков М. И., Сапожникова Т. Н. Социально-педагогическое сопровождение трудоустройства и профессиональной адаптации выпускников детских учреждений для детей-сирот: учебно-методическое пособие. — Калининград: Изд-во РГУ им. И. Канта, 2009. — 240 с.
11. Бобылева И.А. Социально-педагогическая поддержка воспитанников и выпускников организаций для детей-сирот: Монография. – М.: БФ «Расправь крылья!», 2016. – 288 с.

Законодательные и нормативно-правовые акты

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың құқықтарын қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына концепция, ҚР БҒМ Балалардың құқықтарын қорғау комитеті, 2015 ж .
2. «Баланың құқықтары туралы» ҚР Заңы, «Неке (ерлі-зайыптылар) және отбасы туралы» Кодекс
3. Бала үйі қызметін ұйымдастыру ережелері, № 228, 2000 ж .6 маусым . 4 .«Қамқорлық пен қорғаушылық бойынша мемлекет қызметтерін жүзеге асыру ережелерін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 30 наурыздағы № 382 қаулысы;
- 4 . «Патронаттық тәрбиелеушілерге берілген баланың (балалардың) күтіміне бөлінетін ақшалай қаражаттың көлемі мен төлемді жүзеге асыру ережелерін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 30 наурыздағы № 381 қаулысы .
5. Об утверждении типовых правил деятельности видов организаций образования для детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей. Приказ Министерства образования и науки Республики Казахстан от 18 июня 2013 года № 229. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 2 июля 2013 года № 8544.
6. Закон Республики Казахстан от 8 августа 2002 года № 345-ІІІ О правах ребенка в Республике Казахстан(с изменениями и дополнениями по состоянию на 26.06.2021 г.)
7. Об утверждении Положения о приемной семье. Приказ Министерства образования и науки Республики Казахстан от 7 октября 2016 года № 597. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 15 ноября 2016 года № 14425.
8. Об утверждении регламентов государственных услуг, оказываемых органом, осуществляющим функции по опеке или попечительству. Постановление акимата города Астаны от 9 сентября 2015 года № 107-1565. Зарегистрировано Департаментом юстиции города Астаны 15 октября 2015 года № 952.
9. Об утверждении Положения о патронатном воспитании. Приказ Министерства образования и науки Республики Казахстан от 16 января 2015 №14. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан. 18.02.2015. № 10285.
10. Об утверждении Правил назначения и выплаты государственных пособий семьям, имеющим детей. Приказ Министерства здравоохранения и социального развития РК от 5 мая 2015 года №319. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан. 30.06.2015. № 11507.
11. Об утверждении Правил формирования и использования Республиканского банка данных детей-сирот, детей, оставшихся без попечения родителей, и лиц, желающих принять детей на воспитание в свои семьи. Приказ МОН РК от 16.11.2016г. №661. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан. 11.01.2017. №14666.

9. Отбасы үлгісіндегі балалар ауылы және жасөспірімдер үйлері туралы
Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 13 желтоқсандағы N 113 Заңы

Интернет–ресурсы

<https://www.sos-kazakhstan.kz/>

<https://rbd-kopd.kz/web/elektronnyj-bank-detej-sirot/bank-detej-sirot>

<https://rbd-kopd.kz/>

<http://usynovite.kz/rus/child/>